

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/204/179/95

ZAUFIANIE DO INSTYTUCJI PUBLICZNYCH W CZASIE WYBORÓW PREZYDENCKICH

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LISTOPAD'95

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Między I a II turą wyborów prezydenckich badaliśmy poziom zaufania społeczeństwa do głównych instytucji funkcjonujących na naszej scenie publicznej¹. W ciągu dwóch miesięcy, jakie upłynęły od ostatniego sondażu poświęconego temu zagadnieniu (wrzesień '95), właśnie kampania wyborcza, co oczywiste, nadawała główny ton życiu politycznemu w Polsce. Pozostałe wydarzenia, choćby takie jak strajk w śląskiej DOKP, przebiegały raczej w jej cieniu.

Kampania wyborcza to okres, w którym walory ustroju demokratycznego objawiają się w całej pełni - rośnie poczucie podmiotowości politycznej obywateli, którzy w większym stopniu niż w czasie politycznej stabilizacji mogą dawać wyraz swoim odczuciom i poglądom. Nasilenie wyrażanych publicznie krytycznych opinii wobec różnych aktorów życia politycznego stwarza również okazję do zbiorowego rozładowania negatywnych emocji czy nagromadzonych resentymentów politycznych. Wyniki badań przeprowadzonych w trakcie obecnej kampanii wydają się potwierdzać tę regułę. Okres wyborów wyraźnie wpłynął na poprawę społecznych nastrojów, wzrósł również poziom zaufania do polityków aktywnych na naszej scenie, a także do niemal wszystkich instytucji publicznych.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (66) zrealizowano w dniach 9-12 listopada '95 na reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski (N=1254).

Tabela 1

Oceniane instytucje i organizacje	Rodzaj oceny	Odsetki wskazań respondentów według terminów badań										Zmiany XI '95-IX '95
		1994				1995						
		IV	VI	IX	XI	I	III	V	VII	IX	XI	
Władze miasta/gminy respondenta	Aprobata	57	56	59	56	58	56	57	58	58	65	+7
	Dezaprobatą	28	29	24	27	25	29	28	24	27	22	-5
Rząd, Rada Ministrów	Aprobata	50	49	42	47	41	-	-	42	38	55	+17
	Dezaprobatą	32	35	38	39	45	-	-	40	40	31	-9
Sejm	Aprobata	50	46	39	49	47	37	50	39	36	53	+17
	Dezaprobatą	34	39	45	40	40	51	38	43	46	34	-12
Prezydent	Aprobata	25	26	25	22	25	25	25	27	23	51	+28
	Dezaprobatą	64	64	64	69	64	64	65	60	64	41	-23
Senat	Aprobata	41	39	34	45	42	32	42	34	32	48	+16
	Dezaprobatą	36	38	43	37	39	48	41	40	41	34	-7
Polskie Radio S.A.	Aprobata	-	-	-	-	-	84	81	83	80	84	+4
	Dezaprobatą	-	-	-	-	-	6	7	6	8	7	-1
Telewizja publiczna	Aprobata	69	69	66	67	71	72	70	72	69	76	+7
	Dezaprobatą	18	18	20	21	18	19	20	18	19	15	-4
Wojsko	Aprobata	76	75	74	73	75	72	78	74	70	74	+4
	Dezaprobatą	8	10	9	11	9	10	8	8	13	10	-3
Rzecznik Praw Obywatelskich	Aprobata	70	68	65	72	73	71	76	66	63	74	+11
	Dezaprobatą	9	10	11	8	8	8	9	12	12	11	-1
Najwyższa Izba Kontroli	Aprobata	46	45	49	52	56	52	57	49	47	62	+15
	Dezaprobatą	24	27	23	21	19	23	21	20	20	17	-3
Policja państwowa	Aprobata	57	62	56	63	66	57	61	64	61	60	-1
	Dezaprobatą	34	29	34	28	26	34	32	26	28	33	+5
Kościół rzymsko-katolicki	Aprobata	54	50	45	53	55	57	46	47	49	58	+9
	Dezaprobatą	36	38	45	39	35	33	46	42	40	35	-5
Banki państwowe	Aprobata	40	42	42	45	49	42	49	46	42	54	+12
	Dezaprobatą	35	35	35	32	29	36	32	32	37	26	-11
Sądy	Aprobata	49	45	48	52	51	45	49	46	40	53	+13
	Dezaprobatą	24	29	27	21	25	31	30	28	28	26	-2
Banki prywatne	Aprobata	21	19	21	24	27	18	25	25	21	32	+11
	Dezaprobatą	43	47	45	43	41	46	46	40	44	37	-7
NSZZ "Solidarność"	Aprobata	33	29	30	37	43	33	35	35	40	51	+11
	Dezaprobatą	48	52	51	44	39	43	46	43	38	33	-5
OPZZ	Aprobata	36	33	29	34	36	25	33	29	28	37	+9
	Dezaprobatą	34	37	36	36	35	37	38	38	35	34	-1

Opinie o instytucjach władzy

Jak się wydaje, sytuacja polityczna przed wyborami, tzn. utrzymująca się popularność Aleksandra Kwaśniewskiego uzyskującego w rankingach nieodmiennie pierwsze miejsce oraz postępujący wzrost notowań Lecha Wałęsy, którego część elektoratu coraz silniej postrzegała jako jedyne polityka będącego w stanie realnie przeciwstawić się postkomunistycznemu kandydatowi, spowodowała spektakularny wzrost akceptacji działań obecnego prezydenta. W ciągu dwóch miesięcy liczba ocen pozytywnych, wskazujących na to, że jego działalność dobrze służy społeczeństwu, wzrosła z 23% do 51%. Po raz pierwszy od czterech lat poziom aprobaty działań prezydenta jest wyraźnie wyższy niż dezaprobaty. Jest to wynik porównywalny z tymi, jakie Lech Wałęsa uzyskiwał w początkowym okresie swojej prezydentury w 1991 roku.

Oczywiście najsilniej popierają Lecha Wałęsę badani o prawicowych poglądach politycznych oraz osoby głęboko religijne. Ponieważ jest to jego tradycyjny elektorat, to wzrost poparcia, choć duży, nie jest tak uderzający. W stosunku do okresu sprzed dwóch miesięcy największy przyrost aprobaty działań obecnego prezydenta odnotowaliśmy wśród pracowników fizyczno-umysłowych (o 59 punktów procentowych) i umysłowych niższego szczebla (o 42 punkty), pracowników sfery budżetowej (o 37 punktów), osób najmniej zarabiających (o 33 punkty), a ponadto wśród mieszkańców największych aglomeracji (o 33 punkty) oraz w regionach środkowym (o 37 punktów) i północnym (o 32 punkty). Poparcie dla jego działań wzrosło najsilniej wśród osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz średnim (odpowiednio o 31 i 30 punktów). Można podejrzewać, że właśnie te środowiska najbardziej ulgowo traktowały błędy czy wady Wałęsy i najłatwiej im było przejść nad nimi do porządku dziennego, jednocześnie zaś najmniej odpowiadał im prezydent wywodzący się z SLD.

Największy poziom dezaprobaty działalności Lecha Wałęsy utrzymuje się wśród osób o lewicowej orientacji politycznej, badanych z wyższym wykształceniem, nie biorących

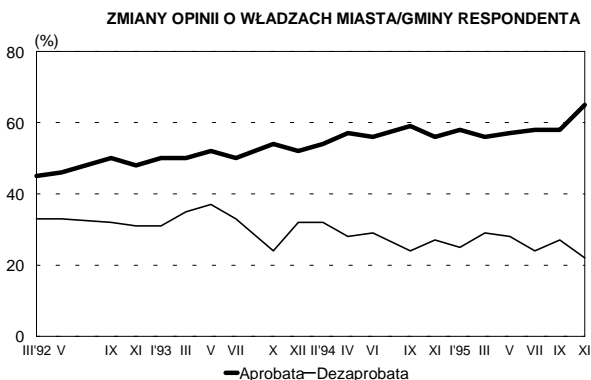
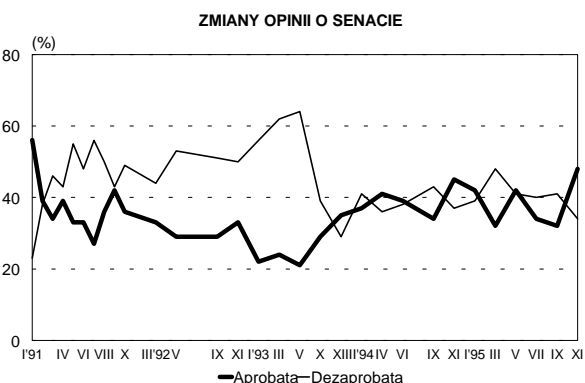
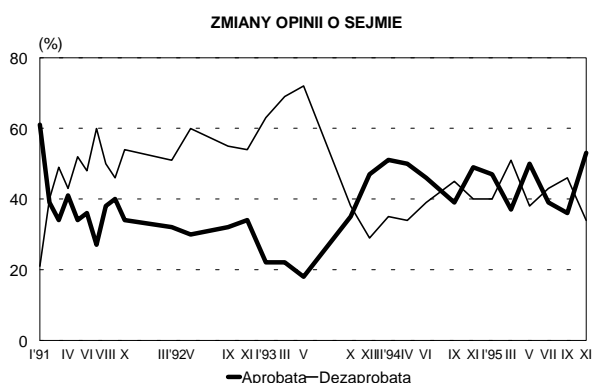
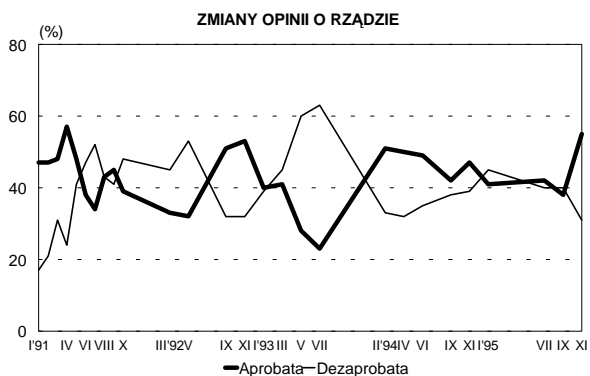
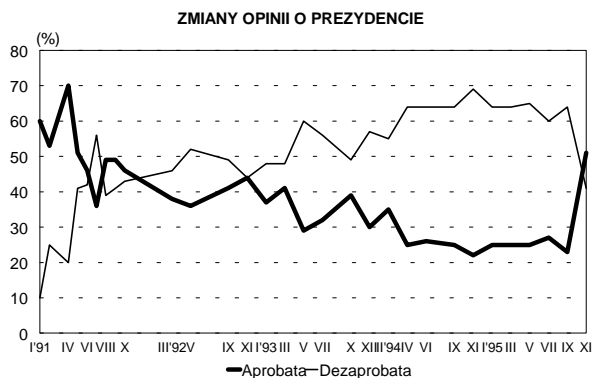
udziału w praktykach religijnych. Opinie dezawuuujące działania obecnego prezydenta przeważają również wśród kadry kierowniczej i inteligencji, uczniów i studentów oraz rolników, a także mieszkańców regionu środkowozachodniego i zachodniego.

Wyraźnie i w jednakowym stopniu wzrosła aprobatą działań pozostałych ośrodków władzy centralnej: rządu, Sejmu oraz Senatu (odpowiednio o 17, 17 i 16%). Trudno rozstrzygnąć, w jakim stopniu uchwalenie przez parlament, na wniosek rządu, sześćio-stopniowej skali podatkowej mogło wpłynąć na ten rezultat. Analizując aprobatę działalności tych instytucji ze względu na ocenę warunków materialnych badanych czy poziom ich dochodów, można jedynie stwierdzić, że jej struktura nie różni się zasadniczo od tej sprzed dwóch miesięcy. Należy zatem przypuszczać, że uchwalenie nowych progów podatkowych raczej nie miało bezpośredniego wpływu na wzrost bądź spadek akceptacji rządu czy Sejmu. Być może poszczególne grupy badanych nie są świadome skutków wprowadzenia nowych progów i poznają ich działanie dopiero w chwili składania deklaracji podatkowych.

Najmniejszy względny wzrost aprobaty uzyskały władze lokalne (o 7 punktów procentowych). Wynika to stąd, że od kilkunastu miesięcy utrzymuje się i tak już wysoki poziom akceptacji samorządów lokalnych. Władze te cieszą się większym poparciem wśród ludzi młodych, a także na wsi, natomiast w największych aglomeracjach poparcie dla ich działań jest stosunkowo najmniejsze.

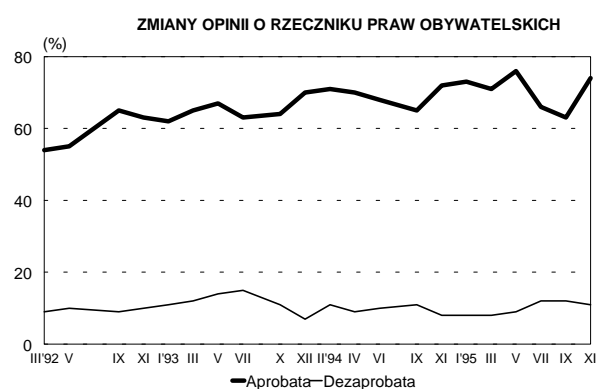
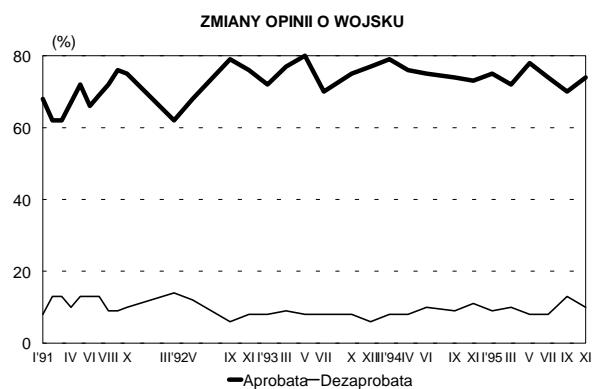
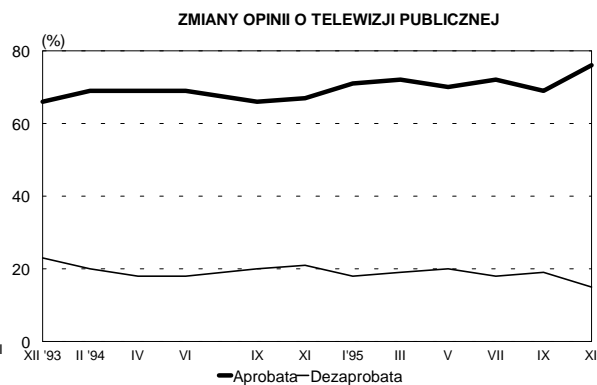
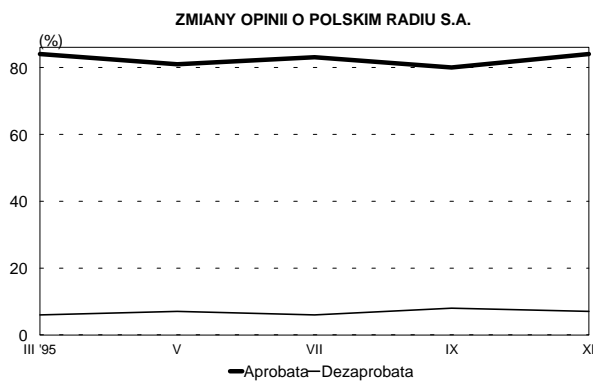
Opinie o działalności instytucji władzy centralnej niezmiennie związane są z deklarowanymi przez ankietowanych poglądami politycznymi. Działalność prezydenta najlepiej oceniana jest przez osoby o poglądach prawicowych (79%), natomiast Sejm, Senat i rząd uzyskują najwięcej ocen pozytywnych wśród badanych identyfikujących się z lewicą (odpowiednio: 71%, 64% i 73%). Deklarowana orientacja polityczna respondentów nie różnicuje ich opinii o pracy samorządów lokalnych.

Odmienne niż przed dwoma miesiącami, kiedy generalnie można było mówić jedynie o społecznej aprobacie działalności władz lokalnych, w listopadzie wszystkie instytucje władzy uwzględnianie w naszym rankingu zyskały wyraźnie więcej ocen pozytywnych niż negatywnych.

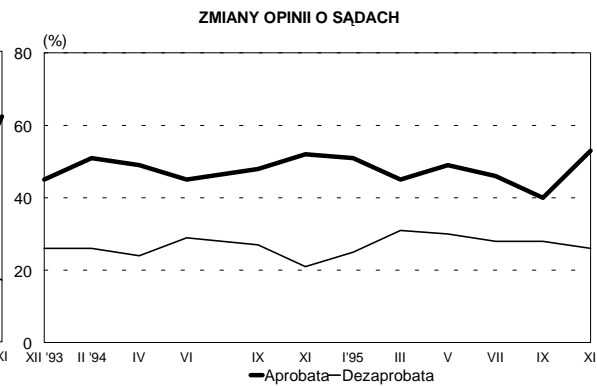
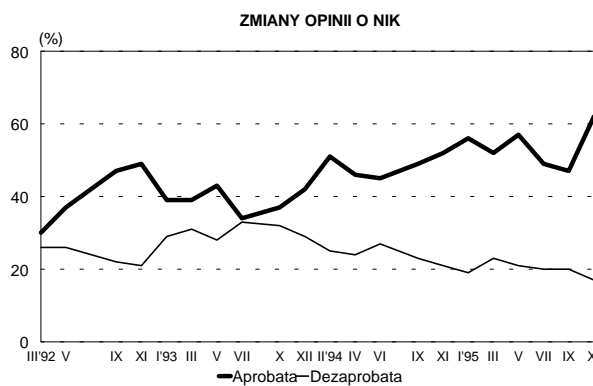

Opinie o instytucjach niepolitycznych

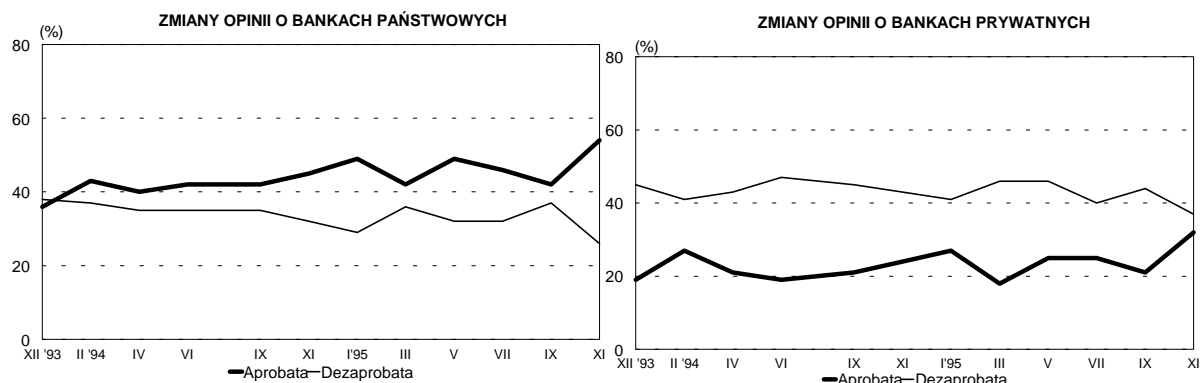
O tym, że społeczny wzrost poparcia jest związany raczej z ogólną poprawą nastrojów i rozładowaniem niektórych negatywnych emocji, świadczyć może wzrost aprobaty instytucji niepolitycznych, których działalność nie powinna mieć powiązań z przebiegiem kampanii wyborczej. Spośród tego rodzaju instytucji największym poparciem nieodmiennie cieszy się Polskie Radio S.A. Wysoki poziom poparcia osiągnęły również: telewizja publiczna, wojsko oraz rzecznik praw obywatelskich.

Instytucje cieszące się już znaczną aprobatą zyskały w ciągu ostatnich dwóch miesięcy stosunkowo niewielu zwolenników. Natomiast największy wzrost akceptacji odnotowały instytucje kontrolujące i sądownicze, które miały dotąd niezbyt duże poparcie - Najwyższa Izba Kontroli i sądy. Sporo zyskał mający już dość wysokie poparcie rzecznik praw obywatelskich, co można by łączyć z jego udziałem w I turze wyborów. Warto zauważyć, że notowania rzecznika praw obywatelskich powróciły do poziomu z pierwszej połowy bieżącego roku, sprzed rozpoczęcia batalii związanej z wyborami prezydenckimi.

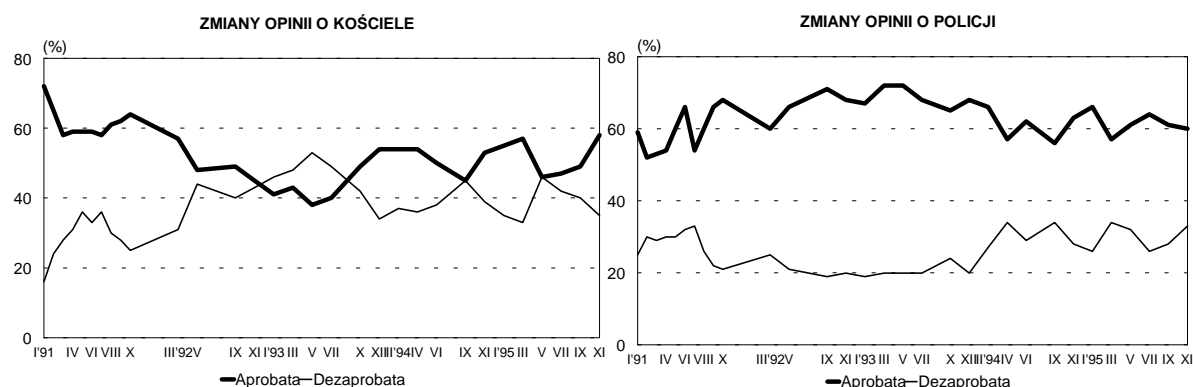

Poprawiły się również oceny banków państwowych, które dotychczas miały nie najlepszą opinię. Trudno przesądzić, czy wpłynął na to start w wyborach prezydenckich prezes NBP Hanny Gronkiewicz-Waltz. Notowania banków państwowych są obecnie najwyższe od dwóch lat. Banki prywatne mimo przyrostu aprobaty o 11 punktów oraz spadku dezaprobaty o 7 punktów pozostały jedyną instytucją, która w listopadowym sondażu zyskała więcej ocen negatywnych niż pozytywnych.

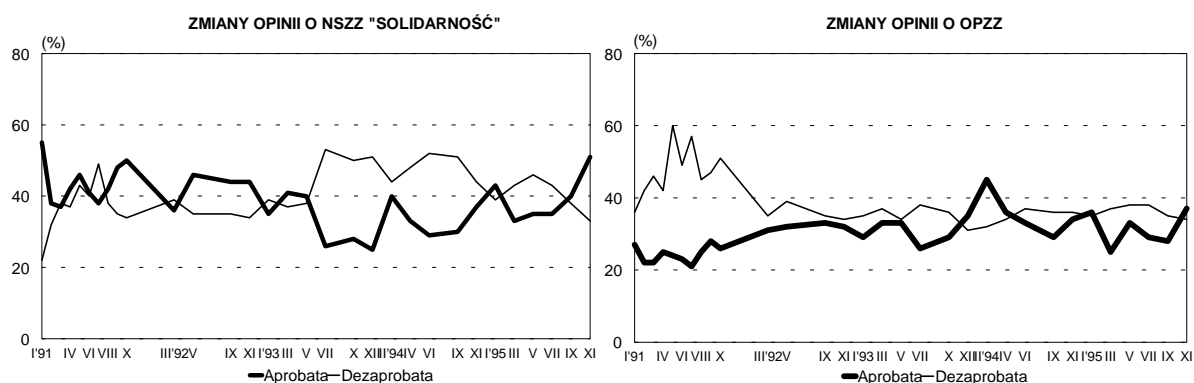
Po wakacyjnym spadku stosunkowo wyraźnie wzrosła również aprobata Kościoła katolickiego. Obecnie ponad połowa badanych sądzi, że jego działalność dobrze służy społeczeństwu. Akceptacji tej instytucji dobrze przysłużył się zapewne dość wyważony, acz nieobojętny stosunek władz kościelnych do wydarzeń rozgrywających się na scenie politycznej.

Wzrost społecznej dezaprobaty (o 5 punktów) notuje policja państwowa ogólnie dobrze oceniana. Oznacza to, że dla oceny policji podstawowym wyznacznikiem jest poczucie bezpieczeństwa obywateli, które w ostatnim czasie raczej się nie poprawiło, a ogólne nastroje odgrywają - jak się wydaje - stosunkowo mniejszą rolę.

Opinie o związkach zawodowych

Z dwu głównych central związkowych zdecydowanie większą społeczną akceptację zyskuje NSZZ "Solidarność" (aprobata - 51%, dezaprobata - 33%) niż Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych (aprobata - 37%, dezaprobata - 34%). W porównaniu z wrześniem bieżącego roku zwiększyła się liczba osób pozytywnie oceniających działalność obu central - "Solidarności" o 11 punktów procentowych, a OPZZ o 9 punktów. Związki te zyskują największe poparcie wśród tradycyjnych grup pracowników najemnych: umysłowych niższego szczebla, fizyczno-umysłowych, a także robotników wykwalifikowanych. NSZZ „Solidarność” dodatkowo cieszy się stosunkowo większym poparciem wśród prywatnych przedsiębiorców oraz uczniów i studentów. Postrzeganie działalności obu central związkowych ma wyraźnie polityczny charakter - „Solidarność” cieszy się aprobatą osób o orientacji prawicowej, często uczestniczących w praktykach religijnych, natomiast OPZZ popiera ponad połowa zwolenników lewicy.

W listopadzie w czasie trwania wyborów prezydenckich odnotowaliśmy wzrost poparcia dla działalności wszystkich niemal instytucji aktywnych na naszej scenie. Wciąż największym zaufaniem społecznym cieszy się Polskie Radio S.A., telewizja publiczna, wojsko, Najwyższa Izba Kontroli oraz władze lokalne. Od września zdecydowanie najczęściej w opinii społeczeństwa zyskały instytucje władzy - prezydent, parlament oraz rząd. Spośród instytucji niepolitycznych wyraźnie poprawiły się notowania sądów, Najwyższej Izby Kontroli, a także rzecznika praw obywatelskich. Z wyjątkiem prywatnych banków wszystkie uwzględnione w badaniu instytucje uzyskały większą aprobatę niż dezaprobatę.